

**MUHASEBE YETKİNLİĞİ ÖZELİNDE MESLEK MENSUPLARI İLE MÜKELLEFLER
ARASINDA YAŞANAN SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ: DENİZLİ İLİ ÖRNEĞİ**
*PROBLEMS AND SOLUTION PROPOSALS RELATED BETWEEN ACHIEVEMENTS AND
ACCOUNTABILITIES IN ACCOUNTABILITY COMPETENCY: THE DENİZLİ
PROVINCIAL EXAMPLE*

Yrd.Doç.Dr. Emin YÜREKLİ

Pamukkale Üniversitesi, Honaz MYO, Muhasebe ve Vergi Bölümü, eyurekli@pau.edu.tr, Denizli/Türkiye

Doç.Dr. Serkan ÖZDEMİR

Pamukkale Üniversitesi, Buldan MYO, Muhasebe ve Vergi Bölümü, sozdemir@pau.edu.tr, Denizli/Türkiye

ÖZ

Muhasebe yetkinliği, hem muhasebe meslek mensupları hem mükellefler hem de sağlıklı işleyen vergi sistemi için büyük öneme sahiptir. Mükelleflerin muhasebe yetkinliğinin yeterli düzeyde bulunmaması, uygulamada meslek mensupları ile sorunlar yaşanmasına sebep olmaktadır. Bu durum istemsiz veya istemli şekilde vergi kayıp kaçaklarına da sebep olabilmektedir. Çalışmada mükelleflerin muhasebe yetersizlikleri nedeniyle, muhasebe meslek mensuplarının yaşamış olduğu sorunların ve çözüm önerilerinin neler olabileceğinin tespiti amaçlanmaktadır. Denizli ilindeki muhasebe meslek mensuplarına yönelik olarak yapılmış uygulama çalışmasında, açık uçlu sorular sorulmuş ve cevaplar içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe yetkinliği, meslek mensupları, mükellefler

ABSTRACT

Accounting competence has great importance for both accounting professions and taxpayers as well as the well functioning tax system. Inadequate accounting capacity of taxpayers causes problems with members of the profession in practice. This situation can also cause involuntary or voluntary tax evasion. The aim of the study is to determine the problems experienced by accounting professionals due to the accounting deficiencies of the taxpayers and what the solution proposals might be. In the implementation study conducted for the professional accountants in Denizli, open-ended questions were asked and the answers were evaluated by content analysis method.

Keywords: Accounting competence, members of the profession, taxpayers

1. GİRİŞ

İçinde bulunduğumuz bilgi çağında muhasebenin, dolayısıyla muhasebecinin önemi ve buna paralel olarak da sorumlulukları artmıştır. Günümüzde muhasebeden yararlanan kişi ve kurumların muhasebeciden başlıca beklentisi; doğru ve güvenilir bilginin kendilerine zamanında ulaştırılmasıdır. Günümüzde muhasebeden yararlanan kişi ve kurumların muhasebeciden başlıca beklentisi; doğru ve güvenilir bilginin kendilerine zamanında ulaştırılmasıdır (Uzay ve Tanç, 2014: 94). Bu sorumluluk çerçevesinde meslek mensupları tarafından sunulan hizmetlerin yasal sınırlar içerisinde, iş dünyasının ihtiyaçlarına yönelik olması, uzun dönemli muhasebeci – mükellef ilişkisinin sağlıklı şekilde kurulmasını sağlayacaktır (Yükselen, 2002: 42).

Muhasebe mesleği, serbest çalışan(S.M.M.M. veya Y.M.M.) meslek mensubu sayısında yaşanan hızlı artış ve neticesinde ücret ile ilgili ortaya çıkan haksız rekabet, artan iş yükü ve mükelleflerin beklentilerindeki artış gibi nedenlerle, gittikçe daha yorucu bir meslek haline gelmiştir (Aydemir, 2015: 73).

Muhasebe meslek mensupları, artan bu iş yükünün paylaşılabilmesi ve mesleki iletişimin sağlıklı olabilmesi için, mükelleflerin temel konularda muhasebe yetkinliğine sahip olmasını beklemektedirler. Mükelleflerin muhasebenin temel bilgileri konusunda yetersizliği, meslek mensupları ile mükellefler arasında çeşitli problemler yaşanmasına sebep olmaktadır. Ayrıca bu durum istemsiz veya istemli şekilde vergi kayıp kaçaklarına da sebep olabilmektedir.

Çalışmamızın amacı, meslek mensuplarının çalışma hayatında muhasebe yetkinliği özelinde mükellefleri ile yaşadıkları sorunların belirlenmesi ve meslek mensuplarının bu sorunlara yönelik çözüm önerilerinin saptanmasıdır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Mükelleflerin Muhasebe Yetkinliğinin Önemi

Muhasebe yetkinliği, hem mükellefler hem muhasebe meslek mensupları hem de vergi sistemi için büyük öneme sahiptir. Mükelleflerin bilgi eksikliği kimi zaman istem dışı vergi kaçırılmalara ya da vergi sistemine olan güvenin sarsılmasına da imkân vermektedir. Özellikle hangi faktörlerin vergi kaçırılmaya yol açtığını araştıran çalışmalar mükelleflerin bilgi düzeyi ile sorumluluklarını yerine getirmeleri arasında doğrudan bir ilişki bulunduğunu göstermektedir (Loo vd., 2009: 181; Richardson, 2006: 150). Muhasebe meslek mensupları, mükelleflerini bu konularda eğitmek ve onlara yükümlülüklerini yerine getirmede yardımcı olmak bakımından önemli sorumluluklara sahiptirler. Fakat mükelleflerin bilgi düzeyi azaldıkça meslek mensupları birçok sorunla karşılaşmaktadır ve mükellefleriyle müşteri ilişkileri zarar görmektedir. Bunun yanı sıra, mükellefler bazen hakları konusunda da yetkin değildir ve muhasebe meslek mensupları bu hakları anlatmakta zorlanmaktadırlar.

Mükelleflerin muhasebe konularında sahip oldukları bilgiler hem muhasebe meslek mensuplarının işlerini etkin bir biçimde yapmalarına olanak vermekte, hem de vergi sisteminin düzgün bir şekilde çalışmasına hizmet etmektedir. Kimi araştırmacılarca vergi okuryazarlığı diye de adlandırılan bu durum mükelleflerin kendi vergi yükümlülüklerini bağımsız olarak hesaplayabilmeleri ve vergi formlarını doldurabilmeleri olarak tanımlanmaktadır (Cvrlje, 2015: 157; Park ve Hyun, 2003: 673). Mükellefler vergi okuryazarı olabilmek için bazı temel vergi terimlerini bilmek ve hangi gelirlerin vergilendirebileceği, hangi kalemlerin vergiden düşürülebileceği, hak kazanabilecekleri iadeler ve indirimlerin farkında olmalıdırlar. Hak ve yükümlülükleri anlamak muhtasar beyannamelerini eksiksiz doldurmak, gerekli belgeleri hazırlamak ve yetkili kurumlarca tanınan olanaklardan yararlanmak açısından önemlidir. Ayrıca vergi okuryazarlığı sistemin etkin bir şekilde işlenmesini sağladığından bireysel ve kurumsal düzeyde muhasebe maliyetlerini azaltabilmektedir.

Türk vergi otoriteleri hak ve yükümlülüklerine yönelik olarak açıklamalar 2006 öncesinde şeffaf ve kolayca ulaşılabilirlik yönünden zorluklar yaşanırken, 2006 sonrasında daha şeffaf ve kolayca ulaşılabilir bir biçimde yayınlamaktadır (Gerger ve Yücedođru, 2012: 143). Buna rağmen ülkede mükelleflerin vergi okuryazarlığının istenen seviyelerde olmadığı iddia edilmektedir. Son yıllarda bireylerin gönüllü olarak vergilerini ödemeleri ve doğru beyanlarda bulunmaları için vergi affı gibi politikalar uygulamaya konmuştur ama vergi okuryazarlığını artırmak için de politikalar geliştirilebilir.

Türkiye özelinde muhasebe meslek mensuplarının mükelleflerden beklentileri bilgi ve belge akışı, belgelerinin zamanında teslimi, vergi ödemelerinin mükelleflerce yapılması ve sahte belge düzenlememeleri yapılan ampirik çalışmalarda öne çıkmaktadır (Tuğay ve Tekşen, 2014: 224). Tüm bunlar muhasebenin temel konularında yetersiz donanıma sahip olduğuna işaret etmektedir. Bunların yanı sıra ücretlerin zamanında ve tam ödenmesi, karşılıklı saygı ve güvene dayalı bir ilişki kurulması ve görece az maliyetli olduğu için yetkin olmayan meslek mensuplarının tercih edilmemesi mükelleflerden diğer beklentilerdir (Alagöz ve Ceran, 2007: 293-294). Sözü geçen beklentiler yukarıda bahsedilen çalışmalarla aynı doğrultudadır ve diğer gelişmekte olan ülkelerle benzer şekilde muhasebe meslek mensupları Türkiye’de mükelleflerin bilgi yetersizliği ve bilgiyi zaman zaman kötüye kullanma istekleri ile karşılaşmaktadırlar. Vergi okuryazarlığı iyileştirilmediği ve mükelleflerce muhasebe meslek mensuplarının uzmanlığına tam olarak güvenilmediği sürece iş yükü artacak ve vergi sistemi etkin bir biçimde işlemeyecektir.

Türkiye’de ticaret kanunu, katma değer vergisi, teşviklerle ilgili düzenlemeler ve çeşitli beyannamelerde sıklıkla değişikliğe gidilmekte ve bu durum da var olan bilgi problemlerini artırmaktadır. Daha karmaşık ve sıkça değişen vergi sistemleri, var olan bilgi eksikliğini artırdığı gibi belirsizlik yaratarak beklentileri de olumsuz etkilemektedir. Vergi sistemindeki zorluklar farklı kaynaklardan şekillenebilir. Örneğin, hesaplamalar, formlara, prosedürlere dair güçlükler olabileceği gibi bazen de var olan kuralların anlaşılmaazlığı asıl problemidir (Richardson ve Sawyer, 2001: 176-177; Cox ve Eger, 2006: 260). Bu bakımdan

hak ve yükümlülüklerin oldukça sade ve anlaşılır bir dille yazılıp mükelleflerin eğitilmesi, yaşanabilecek sorunları aşmada yardımcı olabilir. Oysa ki muhasebe meslek mensupları dahi Türkiye'deki mevzuatın çok hızlı değiştiğini ve bu değişikliklerin hepsine hakim olmakta zorlandıklarını belirtmişlerdir (Aydemir, 2015: 72). Mesleğin uzmanlarının bile takip ederken güçlük çektiği mevzuatları mükelleflerin bilmesini beklemek pek gerçekçi değildir fakat mükellefler ihtiyaç duydukları konularda meslek mensuplarından yardım talep edebilirler ve onların yetkinliklerinden faydalanabilirler. Fakat, bazı mükelleflerin meslek mensuplarından olumlu yönde yardım almak yerine daha az vergi ödemek için talepte buldukları ve hatta kanun dışı yöntemlere başvurmalarını istedikleri bilinmektedir.

Her ne kadar vergi okuryazarı olmanın etkileri giderek daha açık hale gelse de mükelleflere yönelik gerekli eğitimin elde edilmesi için gerekli yatırımlar yeterli derecede yapılmamakta ve bu eğitimler için kaynak ayrılmamaktadır. Sonuç olarak da muhasebe meslek mensupları bu alanda giderek artan sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Bu bakımdan mükelleflerin en azından kişisel ve kurumsal vergiler, vergilerden muaf harcamalar, vergi iadeleri ve başvuru yapabilecekleri iadeler ve teşvikler hakkında bilgi sahibi olmaları gerekmektedir (Fatt ve Khin, 2011: 881). Vergi bilincinin gelişmesinde sadece mükelleflerin değil muhasebe meslek mensuplarının ve kamu kuruluşlarının da rolü vardır. Örneğin, muhasebe meslek mensuplarının bilgilendirdiği vergi yükümlülerinin gönüllü olarak vergi sisteminin kurallarına daha fazla uydukları ve önerilen değişikliklere daha kolay adapte oldukları bulunmuştur (Klepper ve Nagin, 1989: 191). Muhasebe meslek mensupları mükelleflerin defterini tutmak, beyannamelerini düzenlemek ve müşavirlik hizmeti vermek gibi farklı alanlarda çalışırken vergi yükümlüleri ile yakın ilişki içerisinde oldukları ve dolayısıyla onların vergi bilincini etkileyebilmektedirler. Bunun yanı sıra, kamu kuruluşlarına da mükelleflerin bilgi düzeyini yukarı çıkarmada muhasebe meslek mensuplarına bir hayli görev düşmektedir.

2.2. Meslek Mensuplarının Mükelleflerin Bilgi Yetersizliği Sonucu Yaşadığı Sorunlar

Muhasebe meslek mensupları mükelleflerin temel konularda bilgi sahibi olmasını beklemektedir. Yukarıda da bahsedildiği gibi mükelleflerin muhasebe bilgi yetersizliğinin vergi kaçırmanın yanı sıra yanlış vergi beyannameleri doldurmak ve muhasebe meslek mensuplarından yeterince faydalanamamak da dâhil birçok soruna yol açtığı tespit edilmiştir (Eriksen ve Fallen, 1996: 387; Singh, 2003: 25). Mükellefler özellikle vergi sistemine dair detaylara hâkim olmadığında katma değer vergisi iadelerinden yeterli ölçüde yararlanamamakta, teşvik ve iadelere başvuramamakta ve belgelerin düzenlenmesinde sorunlar yaşamaktadır. Örneğin, Avustralya için yapılan bir çalışmada mükelleflerin yaklaşık %36'sından fazlasının gelir değerlendirmelerini yapamadıkları ortaya konmuştur (Sakurai ve Braithwaite, 2003: 378). Benzer bir çalışma Malezya'da üniversite mezunları arasında bile vergi okuryazarlığının oldukça düşük seviyede gözlemlendiğini ve dolayısıyla mükelleflerin yükümlülüklerini bağımsız bir biçimde yerine getiremeyecekleri belirtilmiştir (Loo ve Ho, 2005: 45). Bu durum hem muhasebe meslek mensupları için hem de kamu maliyesi için olumsuz sonuçlar doğurmaktadır.

Muhasebe yetkinliği ile ilgili sorunlar farklı büyüklükteki işletmelerde görülebilmekte, fakat bu durum daha büyük oranda küçük ve orta büyüklükteki işletmelerde yaygındır. Büyük ölçekteki şirketler hem finansal hem de insan kaynakları bakımından yeterli vergi okuryazarlığına erişmekte sıkıntı çekmemektedirler. Oysa küçük işletmelerin, vergi konularında daha fazla yardıma ihtiyaç duydukları ve mevzuatlar hakkında bilgilerinin daha az olduğu ortaya konmuştur. Bazı çalışmalar, bu tip şirketlerin muhasebe meslek mensuplarına sıklıkla başvurmakta olduğunu; ama aynı zamanda meslek mensuplarından vergi ödeme konularında daha yaratıcı ve girişken olmalarını istemekte olduklarını ortaya koymuştur (Ahmed ve Braithwaite, 2005: 562). Küçük işletmeler finansal yönden belli kısıtlar altında çalıştığı için, nitelikli muhasebe meslek mensupları yerine daha az maliyetli alternatiflerini tercih etmektedirler (Niemiowski vd., 2003: 162-163). Böylece mükelleflerin bilgi eksiklikleri tam olarak giderilememekte ve küçük şirketler artan bir şekilde vergi sistemi ile uyumsuz hale gelmektedir. Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde bu tür işletmelerin ekonominin büyük bir bölümünü oluşturduğu düşünülürse, muhasebe meslek mensuplarının karşılaştığı sorunların boyutu da daha iyi gözler önüne serilmiş olur.

2.3. Literatür

İlgili literatür incelendiğinde geçmiş dönemlerde çalışma konusu ile ilgili bir çok çalışmanın yapıldığı tespit edilmiştir. Bu çalışmalarda elde edilen bulgular, aşağıdaki şekilde özetlenmiştir.

Sankaran ve Bui (2003) ile Rettinger ve Jordan (2005) tarafından yapılan çalışmalarda, muhasebe meslek mensuplarının iş hayatlarında etik olmayan davranışlara maruz kalabileceklerine vurgu yapılmış ve bahsedilen bu sorunun iş ahlaki eğitimlerinin eğitim müfredatlarında daha sık yer alması gerektiğine dikkat çekilmiştir.

Suadiye ve Yükselen (2005) tarafından yapılan uygulama çalışmasında, mükelleflerin ve meslek mensuplarının birbirlerinden beklentilerinin tespiti amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda meslek mensuplarının mükelleflerden en önemli beklentileri ücret ödeme istikrarı ve belge ve bilgilerin zamanında paylaşılmasıdır. Ayrıca mükelleflerin belli dönemlerde pratik muhasebe eğitimlerine tabi tutulması gerekliliği belirtilmiştir. Mükelleflerin meslek mensuplarından en önemli beklentileri ise, dürüstlük, iş disiplini, mesleki bilgi ve güven olarak belirtilmiştir.

Kalaycı ve Tekşen (2006) tarafından yapılan uygulama çalışmasında ise, mükelleflerin meslek mensuplarına bakışını gösteren en önemli tespit “en iyi muhasebeci vergi ödetmeyen muhasebecidir” tespitidir. Ayrıca meslek mensupları, mükelleflerden istedikleri belgeleri zamanında alamamaktan şikayet etmektedir.

Alagöz ve Ceran (2007) tarafından meslek mensuplarına yönelik yapılan uygulama çalışmasının sonucuna göre meslek mensuplarının karşılaştıkları sorunlar arasında ilk üç sırayı kamu kurumlarında yaşanan sorunlar, mükellefler ile yaşanan sorunlar ve mevzuatla ilgili yaşanan sorunlar oluşturmaktadır. Mükelleflerle ilgili sorunlarda ücret kaynaklı sorunlar ilk sırayı almaktadır. Bunu bilgi ve belge akışından kaynaklanan sorunlar izlemektedir.

Muhasebe meslek mensuplarının sorunlarını tespit etmek ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri sunmayı amaçlanan uygulama çalışmasına, Ankara’da bulunan 108 muhasebe meslek mensubu katılmıştır. Araştırma sonucunda iki temel sorun tespit edilmiştir. Birincisi mükelleflerden ücret tahsilatında yaşanan sıkıntılar. İkincisi ise, mevzuattaki yoğun değişimler (Özyürek, 2009).

Gökgöz ve Zeytin (2012) tarafından yapılan çalışmada, Bilecik ve Yalova illerindeki muhasebe meslek mensuplarının mesleki faaliyetlerini gerçekleştirirken karşılaştıkları sorunların ve bunların çözümüne yönelik beklentilerin araştırılması amaçlanmıştır. Araştırmada, muhasebe meslek mensuplarının karşılaştıkları sorunların başında; iş yükünün çok fazla olması, alınan ücretlerin yetersiz olması, devlet dairelerinde bürokratik işlemlerin çokluğu, mükelleflerin evrakını zamanında ulaştırmaması, mükelleflerden muhasebe ücretlerinin zamanında veya hiç tahsil edilememesi gibi sorunlar ön plana çıkmıştır.

Bunea vd. (2012) tarafından yapılan uygulama çalışmasında, Romanya’da küçük ve orta ölçekli firmalarda yer alan muhasebe meslek mensuplarının farkındalık düzeyi ile ilgili veriler toplanması amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda, muhasebe meslek mensuplarının mevcut yönetmeliklerin yetersizliği ile ilgili problemler yaşadığı ve bu problemin çözümü için sadeleştirilmiş bir sistemin gerekliliğinden bahsedilmiştir.

Uzay ve Tanç (2014) tarafından yapılan çalışmada, muhasebecilerin mesleki faaliyetlerini sürdürürken karşılaştıkları sorunların ve mükelleflerin beklentilerinin tespiti amaçlanmıştır. Çalışma sonucunda muhasebecilerin mükelleflerden tespit edilen başlıca beklentileri, belgelerini düzenli tutmaları, yanılıcı belge kullanmamaları, belgelerini zamanında vermeleri ve muhasebecilerine değer vermeleri olmuştur.

Mbekomize (2015) tarafından yapılan çalışmada, Bosna’da bulunan muhasebecilerin yaşamış olduğu problemler, işverenlerin gözünden incelemiştir. Uygulanan anketten elde edilen verilerin analizi sonucunda, profesyonel ve yetkinlik sahibi muhasebeci sıkıntısı yaşandığı işverenler tarafından dile getirilmiştir.

Aydemir (2015) tarafından yapılan uygulama çalışmasında, Türkiye genelinde muhasebe meslek mensuplarının sorunlarının ve beklentilerinin tespiti amaçlanmıştır. Çalışmada tespit edilen çok sayıda sorun ve beklentinin içinden, çalışma konumuzla ilgili olan iki tanesi şöyle özetlenebilir. Birincisi mükellefler mali yükümlülüklerini, muhasebecinin sorumluluğu gibi görmekte, kendileri bu sorumluluğu hissetmemektedirler. İkincisi ise, mükelleflerin muhasebenin temel bilgileri konusunda bilinçlendirilmesi sağlanmalıdır.

3. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

Bu araştırma, muhasebe meslek mensuplarının çalışma hayatında muhasebe yetkinliği özelinde mükellefleri ile yaşadıkları sorunların belirlenmesi ve meslek mensuplarının bu sorunlara yönelik çözüm önerilerinin tespitine yönelik bir çalışmadır. Çalışmada muhasebe meslek mensupları ile yapılan görüşmelerde sorunlara ve çözümlere yönelik elde edilen verilerin belirli bir sistematik içinde ve tarafsız olarak analiz edilmesinden dolayı, nicel araştırma yöntemlerinden içerik analizini benimseyen bir araştırma yöntemi kullanılmıştır (Krippendorff, 1980: 87; Yıldırım ve Şimşek, 2006: 28). Araştırmada, içerik analizinin kategori analizi tekniği kullanılmıştır. Araştırmada içerik analizinin kullanılmasının en önemli nedenleri, zaman ve paradan tasarruf sağlaması ve gerektiğinde araştırmanın bir kısmının yeniden yapılmasının kolay olmasıdır (Babbie, 2007: 403). Araştırmada, içerik analizinin; örneklem seçimi, kavramsallaştırma ve kod kategorilerinin geliştirilmesi, veri toplama, kodlama, betimleme, değerlendirme, çıkarsama ve yorumlama adımları takip edilmiştir. Araştırma yöntemi ile ilgili detaylar aşağıda açıklanmıştır.

Araştırma kapsamında örneklem belirleme aşaması şu şekilde uygulanmıştır:

Araştırmanın evrenini Denizli ilinde bulunan serbest çalışan tüm muhasebe meslek mensuplarıdır. Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği'nden (TÜRMOB) elde edilen veriler kapsamında Denizli ilinde toplamda 1198 muhasebe meslek mensubunun bulunmaktadır. Ancak çalışma evreninde bulunan tüm muhasebe meslek mensubuna ulaşmanın zaman ve para açısından getireceği külfetten dolayı araştırmanın örneklemini, Denizli ilinde bulunan 50 muhasebe meslek mensubu oluşturmaktadır. Araştırma örnekleminin, araştırma evrenini temsil etmesi için Denizli ilinin her bölgesinden muhasebe meslek mensubundan belirli sayıda yer almasına özen gösterilmiştir. Örneklem grubunun oluşturulmasında araştırmanın metodolojisine uygun olarak basit tesadüf örnekleme tekniği uygulanmıştır. Belirlenen örneklem grubuna ait demografik veriler şu şekildedir:

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Verileri

Grup	Değişken	n	f (%)
Cinsiyet	Erkek	38	76
	Kadın	12	24
Yaş	20-30 Yaş	2	4
	31-45 Yaş	16	32
	46 Yaş ve üzeri	32	64
Medeni Durum	Evli	48	96
	Bekâr	2	4
Gelir	5000 TL ve altı	14	28
	5001-10000 TL	29	58
	10001-15000 TL	6	12
	15001-20000 TL	1	2
	20001 TL ve üzeri	0	0
Mezuniyet	İlköğretim	0	0
	Lise	2	4
	Ön Lisans	1	2
	Lisans	43	86
	Yüksek Lisans	4	8
	Doktora	0	0
Mesleki Tecrübe	0-10 Yıl	16	32
	11-20 Yıl	13	26
	20-30 Yıl	14	28
	31 Yıl ve üzeri	7	14
Mesleki Ünvanlı	SM	4	8
	SMMM	45	90
	YMM	1	2
Çalışma Şekli	Bağımlı	10	20
	Bağımsız	40	80

Tablo 1 incelendiğinde, mesleki deneyim süresi bakımından katılımcıların %32'si 10 yılın altında iken %68'i 10 yılın üzerinde deneyime sahiptir. Bu veri katılımcıların anket sorularını cevaplandırmak için yeterli deneyime sahip olduklarının ve meslek mensuplarının sorunlarını daha iyi analiz edebileceklerini ortaya koymaktadır.

Araştırma kapsamında örneklem grubu seçildikten sonra, muhasebe meslek mensuplarının mükellefleri karşısında yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerilerini belirlemek için saha çalışması yapılmış ve örneklem grubundan veriler toplanmıştır.

Elde edilen veriler araştırmacılar tarafından sorun ve çözüm önerilerine ilişkin farklılıklar kodlanmıştır. Kodlanan veriler araştırmacılar tarafından örneklem grubundan verilen cevaplar kapsamında yüzde-frekans analizi ile betimlenmiştir. Betimlenen veriler araştırmacılar tarafından değerlendirilmiş ve sonuçlar çıkarılarak yorumlanmıştır.

3.1. Veri Toplama Aracı

Çalışmada, Denizli'de faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarına yönelik anket uygulanmıştır. Anket soruları araştırmacılar tarafından hazırlanmıştır. Anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde muhasebe meslek mensuplarının demografik verilerini elde etmeye yönelik sorular iken ikinci bölümde 5 adet ucu açık

sorular yer almaktadır. Muhasebe meslek mensuplarından daha nitelikli veriler toplanmak için alan çalışması yapılarak, yüz yüze görüşülerek anketler doldurulmuştur.

3.2. Verilerin Analizi

Araştırma sonrasında elde edilen veriler soru bazında incelenmiş, her soruya ilişkin temalar altında toplanarak değerlendirilmiştir. Tematik analiz ile veriler anlamlarına göre organize edilmiştir. Bu yöntem ile dikkatli bir inceleme, kodlama, karşılaştırma ve sınıflandırma gerektiren objektif ve sistematik bir süreç boyunca bağımsız olarak temalar veriler içinde tanımlanmıştır.

4. BULGULAR

Tablo 2. Katma Değer Vergisi (KDV) İşlemleri Konusunda Mükellefler İle Yaşanan Sorunlara İlişkin Bulgular

Maddeler	Frekans(n)	Yüzde (%)
KDV Oranlarının Yüksek Olması	13	26
Faturaların Zamanında Gelmemesi	12	24
Mükelleflerin Bilinçli Olmaması	6	12
Matematiksel Hesaplama Hataları	3	6
Zamanında Hesapların Tutulmaması	2	4
Karşıdan Tahsil Edilmeden Vergi Ödemesinde Bulunmak	2	4
Mükelleflerin KDV'yi Kendi Parası Gibi Görmeleri	2	4
Fatura Eksiklerinin Tamamlanmaması	1	2
KDV İadeleri	1	2
Çıkan KDV'sini Kendi Ceplerinden Ödenen Vergi Olarak Görmeleri	1	2
İşlem Yoğunluğu	1	2
Sahte Fatura	1	2
Fatura Keserken Ortaya Çıkan Oran Sorunları	1	2
Damga Vergisi	1	2
KDV Oranlarını Kavramadaki Sıkıntı	1	2
Ödeme Sıkıntısı Ve Vergi Ödeneği	1	2
Oranları Ayırt Edememe	1	2
Sorun Yoktur	16	32

Meslek mensuplarının KDV işlemleri konusunda mükellefler ile yaşanan sorunları belirlemek amacıyla yapılan araştırmada tespit edilen ve Tablo 2'de belirtilen 17 adet temadan; mükelleflerin muhasebe yetkinliği özelinde elde edilen 10 adet tema “faturaların zamanında gelmemesi, mükelleflerin bilinçli olmaması, matematiksel hesaplama hataları, zamanında hesapların tutulmaması, KDV'yi kendi parası gibi görmeleri, fatura eksiklerinin tamamlanmaması, çıkan KDV'leri kendi ceplerinden ödenen vergi olarak görmeleri, fatura keserken ortaya çıkan oran sorunları, KDV oranlarını kavramadaki sıkıntı ve oranları ayırt edememe” dir. Belirtilen bu 10 adet temanın toplam sorunsallık içindeki payı %60'dır. Ayrıca tespit edilen sorunlar içinde % 26 ile “KDV oranlarının yüksek olması” en önemli sorun olarak öne çıkmaktadır.

Tablo 3. KDV İşlemleri Konusunda Mükellefler İle Yaşanan Sorunlarla İlgili Çözüm Önerilerine İlişkin Bulgular

Maddeler	Frekans(n)	Yüzde (%)
KDV Düzenlemeleri Yapılmalı	3	6
KDV Oranının Düşürülmesi	2	4
Muhasebeleştirme Konusunda Biraz Daha Bilinçlendirilmesi	1	2
İşlemleri Gerçekleştirmelerine Yardımcı Olma	1	2
KDV Oranının Küçük Bir Oranda Düşürülmesi	1	2
Vergi Mükellefiyetine Yönelik Daha Kapsamlı Çalışmaların Yapılması	1	2
Bilanço Usulünde Defter Tutma	1	2
Ödemelerin Banka Aracılığıyla Zorunlu Olması	1	2
Çözüm Önerisi Yoktur	37	74

Meslek mensuplarının KDV işlemleri konusunda mükellefler ile yaşanan sorunlar için önerileri belirlemek amacıyla yapılan araştırmada elde edilen temalar “KDV düzenlemelerinin yapılmasının gerekliliği, KDV oranının düşürülmesi, muhasebeleştirme konusunda bilinçlendirmelerin artırılması, muhasebe işlemlerini gerçekleştirmelerine yardımcı olma, KDV oranının küçük bir oranda düşürülmesi, vergi mükellefiyetine yönelik daha kapsamlı çalışmaların yapılması, bilanço usulünde defter tutulması, ödemelerin banka aracılığıyla zorunlu olması” olarak dokuz başlık altında toplanmıştır. Meslek mensuplarının % 74'ü sorunlar ile ilgili çözüm önerisinde bulunmamıştır.

Tablo 4. Muhtasar Beyanname Konusunda Mükellefle Yaşanan Sorunlara İlişkin Bulgular

Maddeler	Frekans(n)	Yüzde (%)
Kira Stopajlarının Bildirilmesi	7	14
Kira Ödemekle Birlikte Stopajını da Ödemek Mükellefe Yük Getirmekte	5	10
Muhtasar Beyannamesinin İşlevlerinin bilinmemesi	5	10
Algılayamama Sorunu	4	8
Kira Geliri ve Gideri Olarak Gerçek Bedellerinin Belirtilmemesi	3	6
Ödemeleri Fazla Görüp Kabul Etmeme	2	4
Eksik Beyan	2	4
Fazla Bir Masraf Gibi Görülmesi	1	2
3 Aylık Ödemelerde Sıkıntı Yaşanması	1	2
Makbuz Kesintisi	1	2
KDV Tevkifatının Kaldırılmış Olmasıyla Sahte Faturanın Yaygınlaşması	1	2
Kira Kesintilerini Mülk Sahibinin Ödemesi	1	2
Kiraların Bankaya Yatırılmasının Takibi	1	2
Sorun Yoktur	20	40

Muhtasar beyanname konusunda mükellefle yaşanan sorunları belirlemek amacıyla yapılan araştırmada tespit edilen ve Tablo 4’de belirtilen 13 adet temadan; mükelleflerin muhasebe yetkinliği özelinde elde edilen 6 adet tema “kira stopajlarının bildirilmesi, muhtasar beyannamesinin işlevlerinin bilinmemesi, algılama sorunu, ödemeleri fazla görüp kabul etmeme, eksik beyan, fazla bir masraf gibi görülmesi”dir. Belirtilen bu 6 adet temanın toplam sorunsallık içindeki payı %42’dir. Ayrıca meslek mensuplarının % 40’ı muhtasar beyanname konusunda sorun yaşamadıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 5. Muhtasar Beyanname Konusunda Mükelleflerle Yaşanan Sorunlarla İlgili Çözüm Önerilerine İlişkin Bulgular

Maddeler	Frekans(n)	Yüzde (%)
Devletin Düzenlemelerinin Mükellefin Lehine Değiştirilmesi	2	4
Kira Kesintilerinin Ödenmesi Sorun Oluyor	2	4
Aylık Olarak Bakılmalı	1	2
Kira Stopajlarının Kaldırılması	1	2
Kayıtlı Ekonomi	1	2
Gerçek Usul Vergi Mükellefiyeti	1	2
Bilanço Usulünde Defter Tutma	1	2
KDV Oranları Sadeleştirilmeli	1	2
Vergi Mükelleflerinin Birbirleri İle Olan Alışverişlerinde Elektronik Para İle Yapmalarının Zorunlu Olması	1	2
Muhtasar Beyannamesi İle KDV Beyannamesi Birleştirilmeli	1	2
Çözüm Önerisi Yoktur	38	76

Muhtasar beyannamesi konusunda mükelleflerle yaşanan sorunlarla ilgili çözüm önerilerine ilişkin yapılan araştırmada elde edilen temalar “devletin düzenlemelerinin mükellefin lehine değiştirilmesi, kira kesintilerinin ödenmesi sorun oluyor, aylık olarak bakılmalı, kira stopajlarının kaldırılması, işlemsel bir işlemle kiralayan işyerlerinin beyanını zorunlu olması, kayıtlı ekonomi, gerçek usul vergi mükellefiyeti, bilanço usulünde defter tutma, KDV oranları sadeleştirilmeli, vergi mükelleflerinin birbirleri ile olan alışverişlerinde elektronik para ile yapmalarının zorunlu olması, muhtasar beyannamesi ile KDV beyannamesi birleştirilmeli” olarak on başlık altında toplanmıştır. Meslek mensuplarının % 76’sı sorunlar ile ilgili çözüm önerisinde bulunmamıştır.

Tablo 6. Gelir ve Kurumlar Vergisi Konusunda Mükelleflerle Yaşanan Sorunlara İlişkin Bulgular

Maddeler	Frekans(n)	Yüzde (%)
Vergi Oranlarının Yüksek Olması	16	32
Muhasebe İlkelerinin İdraki	1	2
Mükellef Kazancının Vergisini Devlete Ödemek İstemiyor	1	2
Stopaj İşlemlerinin Karmaşıklığı	1	2
Usulsüz Beyanlar	1	2
Mali Sıkıntılarının Vergide Aksamalara Neden Olması	1	2
Hesaplarda Farlılıkların Ortaya Çıkması	1	2
Sorun Yoktur	21	42

Gelir ve kurumlar vergisi konusunda mükelleflerle yaşanan sorunlara ilişkin tespit edilen ve Tablo 6’de belirtilen 7 adet temadan; mükelleflerin muhasebe yetkinliği özelinde tespit edilen 3 adet tema “muhasebe ilkelerinin idraki, usulsüz beyanlar, hesaplarda farlılıkların ortaya çıkması”dır. Belirtilen bu 3 adet temanın

toplam sorunsallık içindeki payı %6'dır. Ayrıca meslek mensuplarının % 42'si gelir ve kurumlar vergisi konusunda sorun yaşamadıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 7. Gelir ve Kurumlar Vergisi Konusunda Mükelleflerle Yaşanan Sorunlara Yönelik Çözümlere İlişkin Bulgular

Maddeler	Frekans(n)	Yüzde (%)
Gerçekçi Bilgilerin Verilmesiyle Sorunlar Çözülür	1	2,0
Verginin Sabit Oranda Olması	2	4,0
Özel Harcamaların Gider Olarak Gösterilmesi	3	6,0
Geçici Verginin Kaldırılması	3	6,0
Verginin Artan Oranlı Olması	1	2,0
Vergi Kanunları Uygulanabilir ve Açık Olmalı	1	2,0
Kanunlar Tebliğler, Yönetmeliklere Yön Vermemeli	1	2,0
Vergi Daireleri Arasında Uygulama Birlikteliği Olmalı	1	2,0
Uygulamalara Yön Veren Kanunlar Olmalı	1	2,0
Vergi Konseyi vb. Aktif Olarak Çalıştırılmalı	1	2,0
Gelir üzerinden Değil Gider üzerinden Vergilendirme Yapılmalı	2	4,0
Geçici Vergi Son Dönem Beyanının Gereksizliği	5	10,0
Çözüm Önerisi Yoktur	36	72,0

Gelir-kurumlar vergisi konusunda mükelleflerle yaşanan sorunlara yönelik çözümlere ile ilgili temalar "gerçekçi bilgilerin verilmesiyle sorunlar çözülür, verginin sabit oranda olması, özel harcamaların gider olarak gösterilmesi, geçici verginin kaldırılması, verginin artan oranlı olması, vergi kanunları uygulanabilir ve açık olmalı, kanunlar tebliğler, yönetmeliklere yön vermemeli, vergi daireleri arasında uygulama birlikteliği olmalı, uygulamalara yön veren kanunlar olmalı, vergi konseyi vb. aktif olarak çalıştırılmalı, gelir üzerinden değil gider üzerinden vergilendirme yapılmalı, geçici vergi son dönem beyanının gereksizliği" olmak üzere on başlıkta toplanmaktadır. Meslek mensupları ile yapılan görüşmeler sonucunda Geçici Vergi Son Dönem Beyanının Gereksizliği (%5) olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca meslek mensuplarının % 72'si sorunlar ile ilgili çözüm önerisinde bulunmamıştır.

Tablo 8. Vergi Mevzuatına Uygun İşlemler Konusunda Mükelleflerle Yaşanan Sorunlara İlişkin Bulgular

Maddeler	Frekans(n)	Yüzde (%)
Mükellefler Gerekli Muhasebe Bilgisine Sahip Değiller	23	46,0
Banka Hesaplarının Muhasebe Meslek Mensubu ile Paylaşılmak İstenmemesi	1	2,0
Gerçek Stokları Beyan Etmek İstememeleri	1	2,0
Hatalı Verilen Beyanlar	1	2,0
Hesaplar Arası Virman İşlemleri	1	2,0
Evrakların Zamanında Gelmemesi	2	4,0
Vergi Oranlarının Yüksek Olması	1	2,0
Mevzuata Eksikliği Ve Uygun Kayıtların Yapılmaması	12	24,0
Sorun Yoktur	8	16,0

Vergi mevzuatına uygun işlemler konusunda mükelleflerle yaşanan sorunlar ile ilgili tespit edilen ve Tablo 8'de belirtilen 8 adet temadan; mükelleflerin muhasebe yetkinliği özelinde tespit edilen 3 adet tema "mükellefler gerekli muhasebe bilgisine sahip değiller, hatalı verilen beyanlar, evrakların zamanında gelmemesi, vergi oranlarının yüksek olması"dir. Belirtilen bu 3 adet temanın toplam sorunsallık içindeki payı %52'dir. Ayrıca meslek mensuplarının % 16'sı vergi mevzuatına uygun işlemler konusunda sorun yaşamadıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 9. Vergi Mevzuatına Uygun İşlemler Konusunda Mükelleflerle Yaşanan Sorunların Çözümüne İlişkin Bulgular

Maddeler	Frekans(n)	Yüzde (%)
Mükelleflere Muhasebe Bilgisi Kazandırılmalı	18	36,0
Banka Hesaplarının Gerçeğe Uygun Gösterilmesi	1	2,0
Mevzuata Uygun Olmayan Kayıtları Kontrol Edip Düzenleme Yapılması	1	2,0
SGK ve Muhtasar Beyanın Gereksiz Olması	1	2,0
E- Defter Uygulamasına Geçilmesi	1	2,0
Vergi Uygulamalarını Biraz Daha Piyasa Şartlarına Uygun Olarak Yetiştirmeleri	3	6,0
Çözüm Önerisi Yoktur	20	40,0

Vergi Mevzuatına Uygun İşlemler Konusunda mükelleflerle yaşanan sorunların çözümüne ilişkin temalar mükelleflere muhasebe bilgisi kazandırılmalı, banka hesaplarının gerçeğe uygun gösterilmesi, mevzuata uygun olmayan kayıtları kontrol edip düzenleme yapılması, SGK ve muhtasar beyanın gereksiz olması, e- defter uygulamasına geçilmesi, vergi uygulamalarını biraz daha piyasa şartlarına uygun olarak yetiştirmeleri olarak altı başlıkta toplanmaktadır. Meslek mensupları ile yapılan görüşmeler sonucunda mükelleflere muhasebe bilgisi kazandırılması gerekliliği görüşünün (%36,0) öne çıktığı görülmektedir. Ayrıca meslek mensuplarının % 40'ı sorunlar ile ilgili çözüm önerisinde bulunmamıştır.

Tablo 10. SGK Mevzuatı İle İlgili Mükelleflerle Yaşanan Sorunlara İlişkin Bulgular

Maddeler	Frekans(n)	Yüzde (%)
Sosyal Güvenlik Mevzuatı İle İlgili Sorunlar	13	26,0
Devamlı Değişen Konular	4	8,0
Ceza Ve Zamların Yüksek Olması	10	20,0
İşlem Karışıklığı	4	8,0
Bilgi Eksikliği	2	4,0
Evrak Eksikliği	12	24,0
Tazminat	1	2,0
İşçilerle Yaşanan Sıkıntılar	1	2,0
İş Güvenliği Eğitimi Ve Tedbirleri	2	4,0
Primleri Yüksek Olması	6	12,0
Yüksek İşçilik Maliyeti	1	2,0
Sorun Yoktur	11	22,0

SGK mevzuatı ile ilgili mükelleflerle yaşanan sorunlara ilişkin tespit edilen ve Tablo 10'da belirtilen 11 adet temadan; mükelleflerin muhasebe yetkinliği özelinde tespit edilen 4 adet tema "bilgi eksikliği, evrak eksikliği, işçilerle yaşanan sıkıntılar, iş güvenliği eğitimi ve tedbirleri"dir. Belirtilen bu 4 adet temanın toplam sorunsallık içindeki payı %34'tür. Tespit edilen sorunlar içinde "Sosyal Güvenlik Mevzuatı İle İlgili Sorunlar" %26 ile ön plana çıkmaktadır. Ayrıca meslek mensuplarının % 22'si SGK mevzuatı ile ilgili sorun yaşamadıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 11. SGK Mevzuatı İle İlgili Mükelleflerle Yaşanan Sorunların Çözümüne İlişkin Bulgular

Maddeler	Frekans(n)	Yüzde (%)
İşe Giriş Tarihlerinin Zamanında Bildirilmesi	1	2,0
Mükellefler Bilgilendirilmeli	1	2,0
Primlerin Daha Düşük Olması	1	2,0
Sosyal Güvenlik Bilincinin Oluşturulması	2	4,0
Çözüm Önerisi Yoktur	44	88,0

Meslek mensupları ile yapılan görüşmeler sonucunda, SGK mevzuatı ile ilgili mükelleflerle yaşanan sorunların çözümüne ilişkin çok fazla çözüm önerisi yapılmadığı görülmektedir. Ayrıca meslek mensuplarının % 88'i sorunlar ile ilgili hiçbir çözüm önerisinde bulunmamıştır.

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Muhasebe yetkinliği, hem mükellefler hem muhasebe meslek mensupları hem de vergi sisteminin sağlıklı işlemesi açısından için büyük öneme sahiptir. Mükelleflerin muhasebe konusundaki bilgi eksikliği kimi zaman istem dışı da olsa vergi kaçırılmalara ya da vergi sistemine olan güvenin sarsılmasına da sebep olmaktadır.

Muhasebe meslek mensupları, mükelleflerinin muhasebe yetkinliğini arttırmada önemli sorumluluklara sahiptirler. Fakat mükelleflerin bilgi düzeyi belli bir seviyeye gelmedikçe, meslek mensupları birçok sorunla karşılaşmakta ve mükellefleriyle müşteri ilişkileri zarar görmektedir. Ayrıca meslek mensupları, artan bu iş yüklerinin paylaşılabilmesi için, mükelleflerin temel konularda muhasebe yetkinliğine sahip olmasını istemektedirler. Meslek mensuplarının çalışma hayatında muhasebe yetkinliği özelinde, mükellefleri ile yaşadıkları sorunların belirlenmesi ve meslek mensuplarının bu sorunlara yönelik çözüm önerilerinin saptanmasına amacıyla, Denizli bölgesinde faaliyet gösteren 50 meslek mensubuna yönelik yapmış olduğumuz uygulama çalışmasından elde edilen bulguları aşağıdaki şekilde özetlemek mümkündür:

- ✓ Meslek mensuplarının KDV işlemleri konusunda mükellefleri ile yaşadığı sorunların muhasebe yetkinliği özelinde incelenmesi sonucunda 10 adet tema tespit edilmiştir. Belirtilen bu 10 adet temanın toplam sorunsallık içindeki payı %60'dır. Bu temalardan en dikkat çeken ikisi "faturaların zamanında

gelmemesi (%24)” ve “mükelleflerin bilinçli olmaması(%12)”dir. Bu tespitler ışığında, mükelleflere belli periyotlarda verilecek hizmet içi eğitimlerle, uygulama hataları en aza indirilebilecek ve mükelleflerde konu hakkında farkındalık yaratılabilecektir.

- ✓ Meslek mensuplarının muhtasar beyanname konusunda mükellefleri ile yaşadığı sorunların muhasebe yetkinliği özelinde incelenmesi sonucunda 6 adet tema tespit edilmiştir. Belirtilen bu 6 adet temanın toplam sorunsallık içindeki payı %42’dir. Bu temalardan en dikkat çeken ikisi “kira stopajlarının bildirilmesi (%14)” ve “muhtasar beyannamesinin işlevlerinin bilinmemesi (%10)”dir. Bu tespitler ışığında, KDV-Muhtasar beyannamelerinin birleştirilmesi ve sistemin sadeleştirilmesi yoluyla; meslek mensupları ve mükelleflerin yaşadığı sorunların birçoğu ortadan kaldırılabilir.
- ✓ Meslek mensuplarının Gelir-Kurumlar Vergisi konusunda mükellefleri ile yaşadığı sorunların muhasebe yetkinliği özelinde incelenmesi sonucunda 3 adet tema tespit edilmiştir. Belirtilen bu 3 adet temanın toplam sorunsallık içindeki payı %6’dır. Bu temalardan en dikkat çeken ikisi “muhasebe temel ilkelerinin idraki (%2)” ve “usulsüz beyanlar (%2)”dir. Bu tespitler ışığında, vergi oranlarında yapılacak indirim ve düzenlemeler yoluyla, mükelleflerin usulsüz beyanlarında azalış sağlanabileceği beklenmektedir.
- ✓ Meslek mensuplarının vergi mevzuatına uygun işlemler konusunda mükellefleri ile yaşadığı sorunların muhasebe yetkinliği özelinde incelenmesi sonucunda 3 adet tema tespit edilmiştir. Belirtilen bu 3 adet temanın toplam sorunsallık içindeki payı %52’dir. Bu temalardan en dikkat çeken ikisi “mükellefler gerekli muhasebe bilgisine sahip değiller (%46)” ve “evrakların zamanında gelmemesi (%4)”dir. Bu tespitler ışığında, mükelleflere temel muhasebe ve vergi mevzuatı bilgisi kazandırılması için çeşitli faaliyetler organize edilmesi görüşü, çözüm önerisi olarak sunulmuştur.
- ✓ Meslek mensuplarının SGK mevzuatı ile ilgili işlemler konusunda mükellefleri ile yaşadığı sorunların muhasebe yetkinliği özelinde incelenmesi sonucunda 4 adet tema tespit edilmiştir. Belirtilen bu 4 adet temanın toplam sorunsallık içindeki payı %36’dır. Bu temalardan en dikkat çeken ikisi “evrak eksikliği (%24)” ve “bilgi eksikliği (%4)”dir. Bu sorunların çözümü için meslek mensuplarının belirgin bir önerisi tespit edilemese de, mükelleflere yönelik organize edilecek hizmet içi eğitimlerle, yaşanan sorunların aşılması ile ilgili farkındalık yaratılması sağlanabilecektir.

Yukarıda tüm sonuçlar incelendiğinde, mükellefler ile muhasebe meslek mensupları arasında yaşanan sorunların en önemli sebebi, mükelleflerin temel muhasebe bilgisi eksikliğidir. Bu durum sonuç olarak, istemsiz veya istemli şekilde vergi kayıp kaçaklarına da sebep olabilmektedir. Mükelleflerin muhasebe yetkinliğinin artırılması için alınacak önlemlerde başta meslek mensuplarına, meslek odalarına ve ilgili tüm kamu kurumlarına önemli görevler düşmektedir.

KAYNAKÇA

- Ahmed, E. & Braithwaite, V. (2005). “Understanding Small Business Taxpayers: Issues of Deterrence, Tax Morale, Fairness and Work Practices”, *International Small Business Journal*, 23, pp. 539-568.
- Alagöz, A. & Ceran, Y. (2007). “Muhasebe Meslek Mensuplarının Sorunları, Meslek Örgütünden Beklentileri ile Mesleki Vizyon Algılarını Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Konya İli Uygulaması”, *Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14, ss. 291-312.
- Aydemir, O. (2015). “Muhasebe Meslek Mensuplarının Karşılaştıkları Sorunlar ve Beklentiler”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Temmuz, ss. 71-84.
- Babbie, E. (2007). “The Practice of Social Research” ,11th ed, ThomsonWads Worth.
- Bunea, Ş., Sacarin, M. & Mihaela, M. (2012). “Romanian Professional Accountants' Perception on The Differential Financial Reportingfor Small andMedium-Sized Enterprises”, *Accounting and Management Information Systems*, 11, 1, pp. 27-43.
- Cox, S. P. & Eger, R. J. I. (2006). “Procedural Complexity of Tax Administration: The Road Fund Case”, *Journal of Public Budgeting, Accounting and Financial Management*, 18, 3, pp. 259-283.
- Cvrlje, D. (2015). “Tax Literacy as an Instrument of Combating and Overcoming Tax System Complexity, Low Tax Morale and Tax Non-compliance”, *The Macrotheme Review*, 4, 3, pp. 156-167.
- Eriksen, K. & Fallan, L. (1996). “Tax Knowledge and Attitudes Towards Taxation: A report on a Quasi-experiment”, *Journal of Economic Psychology*, 17, pp. 387– 402.

- Fatt, C. & Khin, E. W. S. (2011). "A Study on Self-Assessment Tax System Awareness in Malaysia", *Australian Journal of Applied Sciences*, 5, 7, pp. 881-888.
- Gerger, G. Ç. & Yücedođru, R. (2012). "Tax payer Rights in Turkey: A Survey on Income Tax Payers in Manisa", *Proceedings of the 12th European Conference one-Government*, 1, pp. 142-148.
- Gökgöz, A. & Zeytin, M. (2012). "Muhasebe Meslek Mensuplarının Mesleki Faaliyetlerinde Karşılaştıkları Sorunlar ve Beklentileri: Bilecik ve Yalova İlleri Uygulaması", *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 17, 1, ss. 477-493.
- Kalaycı, Ş. & Tekşen, Ö. (2006). "Muhasebecilik Mesleğinde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri: Isparta İl Merkezi Uygulaması", *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 31, ss. 90-101.
- Klepper, S. & Nagin, D. (1989). "The Role of Tax Practitioners in Tax Compliance", *Policy Sciences*, 22, pp. 167-194.
- Krippendorff, K. (1980). *Content Analysis: An Introduction to its Methodology*, Sage, Beverly Hills.
- Loo, E. & Ho, J. (2005). "Competency of Malaysian Salaried Individual in Relation to Tax Compliance Under Self Assessment System". *Journal of Tax Research*, 3, 1, pp. 45-62.
- Loo, E., McKerchar, M. & Hansford, A. (2009). "Understanding the Compliance Behavior of Malaysian Individual Tax Payers Using a Mixed Method Approach". *Journal of the Australasian Tax Teachers Association*, 4, 1, pp. 181-202.
- Mbekomize, C. J. (2015). "Demand for Accountants in Botswana: Views of Employers", *Business Management Review*, 13, 1, pp. 42-61.
- Niemirowski, P., Wearing, A. J. & Baldwin, S. (2003). "Tax Related Behaviours, Beliefs, Attitudes and Values and Tax Payer Compliance in Australia". *Journal of Australian Taxation*, 6, 1, pp. 132-165.
- Özyürek, H. (2009). "Türkiye'de Muhasebe ve Muhasebe Mesleğinin Tarihi, Muhasebecilerin İş Tatmini, Beklentileri, Karşılaşılan Sorunlar", *Yüksek Lisans Tezi, Ufuk Üniversitesi*.
- Park, C.-G. & Hyun, J. (2003). "Examining the Determinants of Tax Compliance by Experimental Data: A Case of Korea", *Journal of Policy Modeling*, 25, 8, pp. 673- 684.
- Rettinger, D. & Jordan, A. E. (2005). *The Relations Among Religion, Motivation, and College Cheating: A Natural Experiment*. *Ethics & Behavior*, 15, 2, pp. 107-129.
- Richardson, G. (2006). "Determinants of Tax Evasion: A Cross-country Investigation", *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 15, 2, pp. 150-169.
- Richardson, M. & Sawyer, A. J. (2001). "A Taxonomy of The Tax Compliance Literature: Further Findings, Problems and Prospects". *Australian Tax Forum*, 16, 2, pp. 137-320.
- Sakurai, Y. & Braithwaite, V. (2003). "Tax Payers' Perceptions of Practitioners: Finding One Who is Effective and Does The Right Thing?", *Journal of Business Ethics*, 46, 4, pp. 375-387.
- Sankaran, S. & Bui, T. (2003). "Ethical Attitudes Among Accounting Majors: An Empirical Study", *Journal of American Academy of Business*, 3, 1/2, pp. 71-77.
- Singh, V. (2003), *Malaysian Tax Administration 6th ed.*, Longman, Kuala Lumpur.
- Suadiye, G. & Yükselen, C. (2005). "Mükelleflerin ve Muhasebecilerin Birbirlerinden Beklentileri: Hatay İlinde Bir Araştırma.", http://www.hatay.smmmo.org.tr/makale_docs/hatay_ilinde_bir_arastirma.doc 26 (16.09.2017)
- Tuğay, O. & Tekşen, Ö. (2014). "Muhasebe Meslek Mensuplarının Sorunları: Burdur İlinde Bir Araştırma", *Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi*, 19, 1, ss. 223-232.
- TÜRMOB (2017), "Meslek Mensubu Dağılım Tablosu (SM-SMMM)", <http://www.turmob.org.tr/TurmobWeb/Kurumsal/UyeIstatistikleri/Istatistik.aspx?param=vXvxwCI6ot/IL1WTAAXqyo7+IQzWwx2oUZf0ZFm0Q2QIWpk6Ag2NdApm1y4ZbbJGOTnmeQ3qK7L3dgIK6V1HIQ==> (16.09.2017).
- Uzay, Ş. & Tanç, Ş. G. (2004). "Muhasebecilerin Sorunları ve Beklentileri: Kayseri ve Nevşehir İlleri Uygulaması." *Muhasebe ve Finansman Dergisi* 22 (2004): 94-104.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2006). “Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri”, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Yükselen, C. (2002). Muhasebe ve Mali Müşavirlik Hizmetlerinde Pazarlama, İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Yayınları, No:39, İstanbul